

Københavns og Vartov Valgmenigheder

Oktober 2025 Nr. 3

Fortid – nutid – fremtid

Første søndag i advent: Matt 21,1-9

I en amerikansk spændingsfilm fra omkring årtusindskiftet følger man en mand, der lider af en sjælden, men virkelig hukommelsesdefekt. Hans korttidshukommelse svigter. Tilstanden opstod i forbindelse med en ulykke, efter at hans kone var blevet dræbt. Han kan huske, hvad der skete, og hvad han lavede før ulykken. Derfor kan han også huske mordet på sin kone. Men nu kan han kun holde en ganske kort tidsperiode sammen i hukommelsen, måske ti minutter. Hans tilværelse er derfor ekstremt fragmenteret. Mennesker, han møder, kan han ikke genkende næste dag. Hver morgen vågner han og ved ikke, hvor han er. Det er som en helt ny virkelighed. Selv hvis han sidder på en restaurant og forlader sin plads for at gå på toilettet, kan han ikke finde tilbage til sit bord. Kun nutiden og en fjern fortid findes for ham. Sådan kan man naturligvis ikke leve, så han må finde måder at klare sig på. Han har altid en notesblok ved sig, så han kan

notere, hvad han skal huske. Han tager en mængde polaroid-fotos, så han kan huske de personer, han møder. Og det vigtigste får han tatoveret på kroppen, så han hver morgen bliver mindet om, hvad han skal. Da det nu er en Hollywood-film, er hans opgave at slå sin kones morder ihjel. Det står tatoveret over hans bryst, hvem han skal finde og dræbe. Filmen går med, at han samler spor, der skal lede frem til den pågældende, selv om det jo er et lidt usikkert livsmål, for ingen – heller ikke publikum – kan vide, om han allerede har myrdet morderen, men glemt det. Hvordan det ender, og hvem der myrder hvem, kan jeg ærligt talt ikke huske. Det er heller ikke så interessant. Det interessante er, hvordan tilværelsen smuldrer, når man ikke kan huske. Fordi fortiden forsvinder, forsvinder også fremtiden. Hele tiden, hver eneste dag må hovedpersonen selv konstruere en sammenhæng, der kan give hans liv mål og mening. Nutiden kan ikke gøre det i sig selv, for den forsvinder

mellem fingrene på ham og opløses i den bevidsthed, der ikke kan holde den sammen med fortid og fremtid. Filmen hedder sigende nok Memento: Husk!

Nu begynder adventstiden. Et nyt kirkeår begynder. Året ligger foran os med søndage og helligdage, hverdage og festdage. Selv om vi ved, hvad der skal komme, fordi det er de samme søndage og højtider hvert eneste år, ligger året nyt foran os. Orienteringen er mod fremtiden. Vi ser fremad og bevæger os ind i året. Det er adventstiden, hvor vi ser mod det kommende og den kommende. Vi ved, han kommer, for det er julefesten, vi venter på. Således er tiden nu bestemt af det, der skal komme. Adventstiden er forventningens tid, for opfyldelsen ligger forude, når den kommende kommer.

Fra alteret hørte vi, at hans komme er som solen, der står op. Natten er forbi og dagen gryr, så lyset bryder igennem. Det er den nye situation, som man nu kan leve i. Som man skal virkeliggøre ved at iklæde sig lysets rustning. ”Det kendes på os som lysets børn, at natten hun er nu omme,” som vi så ofte synger. Grundtvig har forstået det, for dagen kendes på dem, der lever i lyset. Livet i lyset er udtryk for den dag, der er oprunden. I den er orienteringen fremadrettet. Frelsen er nærmere, end da I kom til tro, siger Paulus. For det, der giver vores liv retning, ligger i fremtiden. Vi skal ikke selv give vores liv orientering, for det er orienteret mod fremtiden, hvorfra vi forventer frelsen. Livet i det lys er et liv i forvisset forventning, fordi vi allerede er iklædt lysets rustning og ser frem mod frelsen i fremtiden.

I Matthæus’ evangelietekst hører vi om, hvordan den forventning er forbundet med fortiden. Gamle forjættelser om en konge, der skulle komme, bliver opfyldt.

Fortidige forhåbninger om udfrielse fra fortrædeligheder kommer til indfrielse. Mere end det. Opfyldelsen overgår forventningen.

Det er den opfyldelse, som Matthæus fortæller om. Først i lys af opfyldelsen kan man se, at fortiden har været rettet mod dette punkt. Som opfyldelsen kaster lys fremad som dagen, der gryer, således kaster den lys tilbage på det ”David dunkelt så og sang”.

Nu ligger det fuldt oplyst. Nu, hvor den kommende kommer, kan man se, at han hele tiden har været den kommende, at det var ham profetierne handlede om, og det var ham, man ventede på. Sådan opfyldes profetierne, og således indfries forventningerne. Når det afgørende indtræffer, kan man se, at det var, hvad alting handlede om. Når lyset er kommet, kan man klart se, hvad der gik forud, og hvad der følger efter.

Sådan er sammenhængen fra fortid til fremtid, og vi kan være lige nu i nutiden uden at skulle besvære os med at holde sammen på det. Sammenhængen ligger klar til os. Vi skal ikke konstruere den selv ved mere eller mindre fortvivlede og forvirrede projekter, som hovedpersonen i filmen Memento.

For det er klart, at den film ikke blot handler om en mand med en speciel defekt i hjernens hukommelsescenter. Filmen handler om livet i almindelighed, der går i opløsning, hvis der ikke er noget til at holde det sammen. Når forbindelsen mellem fortid og fremtid svigter, så nutiden blot er sin egen isolerede periode, så må man konstruere sin egen sammenhæng, som kan være hvad som helst, for indholdet har ikke betydning. Det har alene sammenhængen, som den skaber. For

filmens hovedpersonen kan slå sin kones morder ihjel, så mange gange han vil. Det gør ham intet godt, for skulle det lykkes ham, må han allerede næste dag finde en ny person, som kan være hans kones morder, så han kan jage ham og gøre det til sammenhængen og meningen i livet. ”Jeg er, hvad jeg jagter,” som hovedpersonen i en helt anden Hollywood-film siger. Og det er det sørgmodige Hollywood-portræt af det moderne menneskes håbløse forsøg på at skabe sammenhæng i en tilværelse, der hele tiden truer med at falde fra hinanden i lige gyldige fragmenter. Uden et sammenhængende formål er der kun stumper og stykker tilbage.

Filmen handler om et moderne individ, men man spørger sig selv, om der ikke er en subtil kritik af det moderne kollektiv deri. I hvert fald kan man få den tanke, at det moderne samfund har vanskeligheder med alle andre tider end nutiden. Nutiden kan man tilnærmelsesvis manøvrere i gennem forhandlinger og forhalinger, krisebehandling og konflikthåndtering. Men fortiden optræder som en forstyrrende påmindelse om handlingernes konsekvenser, som man helst pakker ned i udredninger og kommissioner eller afværger med halvkvædede undskyldninger. Endnu værre er det, når fremtiden melder sig som et ansvar, man helst undviger gennem erklæringer og principper med tvivlsom handlekraft. Sammenhængen smuldrer, hvis ikke fortidens forseelser får betydning for nutidens holdninger, og fremtidens ønsker påvirker nutidens handlinger. Så ligger fortiden som en tyngende last og fremtiden som en uro-vækkende angst. I det religiøse sprog hedder fortiden synd og fremtiden dom. Tiden smuldrer, hvis de ikke begge er i nutiden. I kristendommen er de til stede som syndernes forladelse og håbet om opstandelse.

For i evangeliet i dag ligger sammenhængen foran os. Den skænkes os, da Jesus kommer ridende ind i Jerusalem som den ventede kommende fredskonge, hvis komme oplyser fortiden, så man kan se, at de dunkle profetier peger mod netop denne opfyldelse i nutiden. Den gives os, når opfyldelsen peger mod fremtiden, fordi nutiden skal leves i lys af den fremtid, hvor frelsen er resultat af hans komme. Nu er frelsen nærmere, end da I kom til tro, sagde Paulus, og lader os vide, at troen har indlemmet os i denne sammenhængende historie, der uafhængigt af os fører fra fortiden ind i fremtiden. Frelseshistorien kan man kalde den, fordi det er frelsen, der er det formål, der får det hele til at hænge sammen. Det tilslutter man sig ved at modtage det i tro; det konstruerer man ikke selv; det møder man og får givet.

Indlemmet i den sammenhæng er nutiden stedet, hvor fortiden og fremtiden mødes i en meningsgivende sammenhæng. I den er fortiden til stede som opfyldte løfter om en frelse og giver sig udtryk i syndernes forladelse. Sådan har vi i nutiden fred med vores fortid. Fremtiden er til stede som forventning om en kommende frelse og giver sig udtryk i et fremadrettet håb. Sådan er vi i nutiden forpligtet for fremtiden. Sammenhængen mellem fortid og fremtid findes i nutiden, når vi er iklædt lysets rustning og med vores synders forladelse har et forsikret håb for fremtiden. Således udrustet går vi atter frimodige og håbefulde ind i det nye kirkeår.

DDS 84 – 74 – 86 --- 78 – 75 – 80

Knud Rasmussen før og nu

Af Knud Michelsen

Knud Rasmussen – den største danske polarforsker i det 20. århundrede, i samme klasse som Robert Peary og Fridtjof Nansen og Røald Amundsen – var født i 1879 og døde allerede i 1933, kun 54 år gammel. Af naturlige grunde har jeg derfor aldrig kendt ham. Alligevel har jeg altid kendt eller hørt om ham, for jeg havde fået mit navn efter ham. Han var bror til min mormor, der var vokset op sammen med ham i præstegården i Jakobshavn, og beretningerne om ham indgik som et selvfølgeligt pensum i min barndom – uden dog at efterlade noget dybere indtryk. Når voksne taler om afdøde familiemedlemmer, føler man som barn allerstærkest, at man lever i en anden verden end dem.

Men jo ældre man bliver, og jo mere afstanden i tid vokser, jo nærmere rykker den fortid, som man som barn så rask tog afsked med. Ens bedsteforældre dør, og man skal tage stilling til ikke blot deres egne, men også andre afdøde familiemedlemmers efterladenskaber, som pludselig dukker op. Som ny ejer af deres hus fandt jeg således på deres loft en kasse som var fuld af breve, digteriske forsøg, dagbøger, fotografier og meget andet, materiale fra Knud Rasmussens ungdom.

Selv om jeg ikke dengang havde tid til at beskæftige mig med kassens indhold, forstod jeg nok, at den havde et krav på mig, som jeg så siden også søgte at indløse, først med essayet *Jeg vil ikke dø for et Skuldertræk* (1999), udsendt som julebog af det hedengangne forlag Rosinante, og senere med bogen *Den unge Knud Rasmussen, belyst gennem breve og andre kilder, 1893-1902* fra 2011. Arbejdet med sidstnævnte gav mig lyst til at fortsætte i andre arkiver end mit eget, og det udmøntede sig i de følgende år i endnu tre bøger,

som primært byggede på arkivstudier, og som dækkede årene mellem 1902 og 1925: *Vejen til Thule* (2014), *I videnskabens navn* (2018) og *Rejsen til det oprindelige folk* (2021), alle med undertitlen: *Knud Rasmussen belyst gennem breve og andre kilder*. I 2017 udkom til lige *En værkende tand: Striden om 2. Thuleekspedition*. Samtidig med denne udgivelsesproces skete der en ændring i billedet af Knud Rasmussen, en ændring, som gav anledning til min nyeste bog om ham, *Knud Rasmussen og Grønlands kolonihistorie*, som jeg afslutningsvis skal vende tilbage til.

Selv om Knud Rasmussen er et kendt navn i den antropologiske forskning overalt i verden og flere af hans egne bøger foreligger på hovedsprogene, skal vi helt frem til 2015, før der udkom en større bog om ham på engelsk, den canadiske forfatter Stephen Bowns *White Eskimo, Knud Rasmussen's fearless Journey into the Heart of the Arctic*. Ifølge denne titel var han først og fremmest inuit, og sådan blev han da også traditionelt opfattet, men i modstrid med kendsgerningerne. Ganske vist var hans mor født i Grønland, men hun var kun en ottendedel inuit, og eftersom hans far var helt og fuldt dansk, var Knud Rasmussen kun en sekstendedel inuit. Det ved Bown naturligvis godt, og hvorfor så dette ”Eskimo” i titlen? For at besvare det spørgsmål må vi kort se på hans biografi.

Som de fleste ved, blev han født i Jakobshavn (i dag Ilulissat), hvor faderen var præst og moderen datter af den lokale dansk-norske kolonibestyrer. Han voksede derfor op sammen med grønlandske børn og lærte meget hurtigt sproget, som også ofte blev talt i hans hjem. Alle præster i Grønland skulle lære grønlandsk, før de fik adgang til et embede. Samtidig lærte Knud lige så godt dansk, og da han som tolvårig forlod Grønland for at

gå i skole i Danmark, var han fuldstændig tosproget.

I den danske latinskole fik han store problemer. Han havde ganske enkelt ikke lært nok i Grønland, delvis fordi han havde været uden for pædagogisk rækkevidde, og han måtte nu kæmpe hårdt for at indhente det forsømte. Selv om han var intelligent og en leder blandt kammeraterne, led han mange alvorlige nederlag og dumpede flere gange. Der var på den måde en gennemgående modsigelse i hans liv som ung mand, en modsigelse, der fik konsekvenser for hans identitetsdannelse. I stadig højere grad identificerede han sig med sin grønlandske arv, og under sin første ekspedition til Grønland i 1902-04, den såkaldte litterære ekspedition, erklærede han i et brev til en ven: ”Jeg er nu en Gang Grønlænder og passer som saadan bedst for Grønland.”

Under denne ekspedition opholdt han sig hos inughuit, der levede i Kap York-distriktet nord for Melvillebugten. De havde ikke været i kontakt med det øvrige Grønland i flere hundrede år, og Knud Rasmussen, der ubesværet kunne kommunikere med dem, genetablerede nu kontakten. Han følte sig meget hjemme hos denne gruppe, og i 1910 oprettede han sammen med Peter Freuchen en handelsstation i Kap York-distriktet, Thule, som samtidig blev base camp og udgangspunkt for mange af de senere ekspeditioner.

Grunden til, at Knud Rasmussen blev kaldt den ”hvid eskimo”, var altså ikke, at han var inuk (ental af inuit), men at han *identificerede* sig med inuit, en identifikation, der meget tydeligt fremgår af hans først udgivne bog, der handlede om opholdet hos inughuit, *Nye Mennesker* (1905). Senere fulgte mødet med andre nye mennesker på den berømte 5. Thuleekspedition til Canada og Alaska (1921-24).

Men identifikationen med inuit og det folkloristiske og antropologiske arbejde blandt dem er kun halvdelen af historien. Knud Rasmussen var primært en hvid mand og kunne ikke – og ønskede heller ikke – at give slip på sin europæiske eller danske identitet. Han var derfor også involveret i mange projekter, som havde at gøre med den danske administration

af Grønland og i processen med at opnå suveræniteten over den vældige ø. I begyndelsen af det 20. århundrede var kun en forholdsvis lille del af Grønland under dansk overhøjhed, nemlig primært de små byer på vestkysten op til Upernavik. Først i 1894 havde Danmark fået sin første koloni på østkysten. Resten var ’no man’s land’. To af Knud Rasmussens tidlige ekspeditioner, 1. og 2. Thuleekspedition, er kartografiske ekspeditioner til det fuldstændig øde Nordøstgrønland og til den nordlige kyststrækning.

Selv om Knud Rasmussen ikke kunne forvente at finde nye mennesker i det nordøstlige Grønland, foretog han ekspeditionerne alligevel, for formålet med hans station i Thule var også ”at bevare Nordgrønland for Danmark”. Midlerne til det var ikke blot en handelsstation, men også en kortlægning af området – før fx en amerikansk ekspedition gjorde det.

Det retter blikket mod, at Knud Rasmussen tillige var en del af Grønlands kolonihistorie. Som sagt skete der samtidig med udgivelsen af mine tidligere nævnte bøger en ændring i billedet af ham. Mens han før og endnu i Kirsten Hastrups store bog om ham fra 2009, *Vinterens hjerte*, og jo helt tydeligt hos Bown fremtrådte som polarhelt og med sin dobbelte identitet som dansker og grønslænder, blev han herefter i stigende grad opfattet som entydigt dansker og del af kolonihistorien. Baggrunden var indflydelsen fra postkolonial teori, hvor også ekspeditionerne i Grønland blev set som led i den danske kolonimagts bestræbelse på at styre udviklingen i landet.

Med udgangspunkt i dette nye syn på Knud Rasmussen satte jeg mig for at undersøge, hvordan hans forhold til kolonihistorien og samtidens kolonipolitik egentlig var. Jeg kunne her genbruge en del af det allerede offentliggjorte materiale, og sammen med nye analyser og inddragelse af hans sidste år, årene fra 1925 til 1933, blev det til afhandlingen *Knud Rasmussen og Grønlands kolonihistorie*, som i september måned i år blev forsvaret for den filosofiske doktorgrad.

Resultaterne af denne undersøgelse vil blive fremlagt på et menighedsmøde 2. februar.

Børneadvent

Efter gudstjenesten i Vartov Kirke første søndag i advent, *d. 30. november*, vil der være det traditionelle børnearrangement i menighedssalen og i præsteboligen med julehygge og juleevangelium. Alle børn og deres forældre og bedsteforældre er velkomne.

Adventsmøde

Mandag d. 1. december afholdes adventsmøde i Vartov. Vi begynder kl. 17 med koncert i kirken ved koret Samklang. Efterfølgende er der samvær i menighedssalen med sang og fortælling. Der vil være forfriskning og lidt at spise. Mødet slutter kl. 19.30.

Menighedsmøde:

Den mageløse opdagelse – 200 år efter

I år fejrer vi N.F.S. Grundtvigs skarpe opgør med H.N. Clausen, der resulterede i det, der siden hånligt blev benævnt Grundtvigs ”mageløse opdagelse”. Selv om karakteristikken ikke var venligt ment, er den blevet overtaget af grundtvigske kredse som betegnelse for den opfattelse, at troen og menigheden må gå forud for Bibelen og teologien.

Men hvorfor reagerede Grundtvig så skarpt mod professor Clausens store bog, at han efterfølgende kunne dømmes for injurier og pålægges livsvarig censur? Og hvilket ærinde var Clausen ude i, så Grundtvig mente, at det kunne kaldes kætteri?

På menighedsmødet d. 10. november vil vi gå diskussionen efter og overveje dens konsekvenser. *Jesper Tang Nielsen* vil påtage sig Clausens position og fremlægge begrundelserne for den teologi, som dengang var frontforskning. Clausen var på øverste niveau blandt Europas intellektuelle. *Ingrid Ank* vil forklare Grundtvigs reaktion på grundlag af hans forståelse af frihed og myndighed. Grundtvig var på forkant med samfundsudviklingen. Vi vil sammen overveje, hvilke konsekvenser den ”mageløse opdagelse” har haft i og for det grundtvigske i de sidste 200 år.

Vi skal vise barmhjertighed

Litteraturkredsen om den svenske forfatter Kerstin Ekman (født 1933) ved *Doris Ottesen* forgår i konfirmandstuen i Immanuelskirken kl. 15-17 *den sidste tirsdag i måneden* fra september til og med april (men undtagen december).

De kommende møder er

25. november: ”Røverne i Skuleskoven” (da.1989)

27. januar: ”Gør mig levende igen” (da.1997)

24. februar: ”Ulveskindet” I: ”Guds Barmhjertighed”(da.1999)

24. marts: ”Ulveskindet II og III: ”Rørte Vand” og ”Skrabelodder” (da. 2002 og 2003)

28. april: ”Ulvespringet” (da.2022) med udblik til ”Døds klokken” (da.1977) og ”Hunden”(da.1986)

Studiekreds

I år vil vi læse den norske forfatter Karl Ove Knausgårds roman *Natskolen* sammen og drøfte den to mandage forud for menighedsmødet d. 2. marts. Bogen beskæftiger sig med teologisk tunge emner, herunder ikke mindst spørgsmålet om det onde, men den er også litteraturhistorisk interessant, fordi den trækker på klassiske værker.

Vi mødes de følgende *mandage kl. 15.30* i præsteboligen: 16. februar; 23. februar

Tilmelding til Jesper Tang Nielsen på jtn@kvvv.dk

Menighedsmøder

D. 2. februar: Om Knud Rasmussen ved dr.phil. Knud Michelsen

D. 2. marts: Knausgårds blik ved sognepræst Hans Nørkjær

Kalender

10. november kl. 19.30:

Menighedsmøde om ”den mageløse opdagelse” i menighedssalen

25. november kl. 15.00:

Litteraturkreds om Kerstin Ekman i Immanuelskirken

30. november kl. 11.00:

Børneadvent i menighedssalen

1. december kl. 17.00:

Adventsmøde i med koncert i kirken

27. januar: kl. 15.00:

Litteraturkreds om Kerstin Ekman i Immanuelskirken

24. februar: kl. 15.00:

Litteraturkreds om Kerstin Ekman i Immanuelskirken

Adresser

Præst: Jesper Tang Nielsen

Løngangsstræde 24,2., 1468 København K, tlf. 24 94 26 28

e-mail: jtn@kvvv.dk - hjemmeside: www.kvvv.dk

Københavns Valgmenighed

Formand:

Doris Ottesen

Køjevænget 62, 2791 Dragør

Tlf. 26 83 46 42

Forretningsfører:

Karl Kristian Madsen

Hestkøb Vænge 39, 3460 Birkerød

Tlf. 4011 9100

Bank: 2191 - 6897622120

Kirketjener:

Kirstine Tougaard Møller

Flakholmen 19, 3th.

2720 Vanløse

Tlf. 25 76 24 07

Organist:

Kristian Olesen

Sankt Peders Stræde 8A, 4000 Roskilde

Tlf. 20 76 07 32

Vartov Valgmenighed

Formand:

Heiner Lützen Ank

Ahlefeldtsgade 26, 1tv., 1339 København K

Tlf. 53 34 16 05

Forretningsfører:

Niels Mattsson Johansen

Lysefjordsgade 10, 4tv., lejl. 2, 2300 København S

Tlf. 23 23 57 01

Bank: 6194 - 4170277452

Kirketjener:

Emil Nygård Johansen

Tagensvej 15, 2200 København N

Tlf. 26 37 48 54

Organist:

Kristian Olesen

Sankt Peders Stræde 8A, 4000 Roskilde

Tlf. 20 76 07 32

Valgmenighedernes hjemmeside er www.kvvv.dk

Bladets redaktion:

Jesper Tang Nielsen (ansvarshavende), Nanna Skovsted, Gudrun Haastrup

Forsidevignet: Peter Hentze

Afsender:

Københavns og Vartov
Valgmenigheder
Longangstræde 24, 2.
1468 København K

Gudstjenester i Vartov Kirke og Immanuelskirken*

Hvor intet andet er anført, varetages gudstjenesten af Jesper Tang Nielsen

<i>9. november (21. søndag efter trinitatis)</i> Vartov Kirke. kl. 10	<i>1. januar (Nytårsdag)</i> Vartov Kirke. kl. 16
<i>16. november (22. søndag efter trinitatis)</i> Vartov Kirke kl. 10 Immanuelskirken kl. 16	<i>4. januar (Helligtrekongers søndag)</i> Immanuelskirken kl. 10
<i>23. november (Sidste søndag i kirkeåret)</i> Immanuelskirken kl. 10	<i>11. januar (1. søndag efter helligtrekonger)</i> Vartov Kirke. kl. 10
<i>30. november (1. søndag i advent)</i> Vartov Kirke. kl. 10	<i>18. januar (2. søndag efter helligtrekonger)</i> Vartov Kirke. kl. 10 Immanuelskirken kl. 16
<i>7. december (2. søndag i advent)</i> Immanuelskirken kl. 10	<i>25. januar (Sidste søndag efter helligtrekonger)</i> Vartov Kirke. kl. 10
<i>14. december (3. søndag i advent)</i> Vartov Kirke. kl. 10	<i>1. februar (Søndag septuagesima)</i> Immanuelskirken kl. 10
<i>21. december (4. søndag i advent)</i> Immanuelskirken kl. 10	<i>8. februar (Søndag sexagesima)</i> Vartov kirke kl. 10
<i>24. december (Juleaften)</i> Immanuelskirken ... kl. 13.30 Vartov Kirke. kl. 15	<i>15. februar (Fastelavns søndag)</i> Immanuelskirken kl. 10 Vartov Kirke. kl. 16
<i>25. december (Juledag)</i> Immanuelskirken kl. 10	<i>22. februar (1. søndag i fasten)</i> Vartov Kirke. kl. 10
<i>26. december (2. juledag)</i> Vartov kl. 10	<i>1. marts (2. søndag i fasten)</i> Immanuelskirken kl. 10
<i>28. december (Julesøndag)</i> Ingen gudstjeneste	<i>8. marts (3. søndag i fasten)</i> Vartov Kirke. kl. 10

*Immanuelskirken ligger på Forhåbningsholms Allé 20, Frederiksberg.